

AKTIV PENSJONIST

Han holder foredrag og deltar i avisdebatter. Når får egentlig Kåre Willoch (78) tid til å være pensjonist?

Anne Kari Berg (tekst) **Bård Gudim** (foto)

Han kommer presis. Ikke et minuts slingringsmonn. Ryggen er rak, blikket skarpt og blått. Willoch har ikke forandret seg nevneverdig siden sine politiske glansdager på sytti- og åttitallet.

-Jo da. Helsen er som regel god, takk. Men alderen krever jo sitt, sier han og holder døren åpen, som den gentleman han er.

-Jeg leste et intervju med deg der du sa at du ikke følte deg gammel.

-Å? Når var det?

-For fem år siden.

-Ja akkurat. Den gangen var jeg bare toogsytti. Nå vil jeg nok si at jeg er eldre. Og jeg er glad jeg ikke har fast arbeid å gå til lenger.

Nedtrapping

Vi snakker om hvordan det er å bli pensjonist. Willoch har ikke merket den store overgangen. Men så har han tatt nedtrappingen trinnsvis. Da han takket for seg på Stortinget, ble han fylkesmann i Oslo og Akershus, en stilling han hadde frem til 1998. Siden har han hatt et to års engasjement som direktør for forskningsstiftelsen Fritjof Nansens Institutt. De siste fem årene har han vært «bare» pensjonist. Skjønt bare og bare. Det er ikke mange

tomme sider i filofaxen til Kåre Willoch. Han er en ettertraktet foredragsholder, han gir ut bøker og han skriver kronikker om det som engasjerer ham, enten det er Midt-Østen-konflikten, familiepolitikk, det nasjonale eierskap eller diskrimineringen av halvgamle som Willoch kaller dem – de som er middelaldrende men ennå fullt arbeidsføre.

-For mange har Avtalefestet pensjon for personer over 62 år (AFP) blitt til ulykke. I utgangspunktet var hensikten god. Nemlig at utslitte arbeidstagere skulle få anledning til å gå ut av arbeidslivet. Men ordningen er blitt brukt til å pensjonere altfor mange som slett ikke er utslitt, og etterhvert til å presse folk ut av arbeidslivet alt for tidlig. Samtidig går samfunnet glipp av masse kompetanse som nettopp disse erfarne arbeidstagerne har bygd opp. Og når en så lav pensjonsalder blir vanlig, oppstår holdninger som åpner for diskriminering av arbeidsdyktige som gjerne vil fortsette selv om de ikke lenger er unge.

Kostbare pensjoner

-Men nå blir det slutt på AFP-ordningen?

-Samfunnet har ikke råd til de enorme pensjonsutgiftene som vil

«Den gangen var jeg bare toogsytti.
Nå vil jeg nok si at jeg er eldre.»

«Bilene i Japan bruker bare halvparten så mye drivstoff per mil som bilene i USA, og forurenser tilsvarende mindre.»

komme dersom systemet ikke blir justert. De lave fødselstallene siden syttitallet medfører en stor skjevfordeling mellom unge og gamle i samfunnet. Det blir rett og slett for få arbeidsplasser til å betale pensjoner for den store gruppen pensjonister vi vil få i løpet av de nærmeste ti – tyve årene.

Dette kan du forresten lese om her. Willoch rekker meg en bok. «Ingen er som bestefar», fra Genesis forlag. Slekters gang, heter Willochs kapittel i boken som han har bidratt til sammen med en rekke andre meningsføre besteforeldre. Her skriver han blant annet om problemet med den økende andelen pensjonister i forhold til et synkende antall arbeidsplasser.

-Man bygger på den alvorlige misforståelsen at det blir mer arbeid til de unge dersom man gir mindre plass til de eldre. Men i virkeligheten er arbeidsløsheten størst i de samfunn der pensjonsalderen er lavest. Høyere pensjonsutgifter betyr høyere produksjonskostnader og mindre konkurranseevne og sysselsetting.

Bestefar

-Men hvordan er det egentlig for deg å være pensjonist? Du går kanskje fortsatt på kontoret?

-Jeg har heldigvis kontor. Men det er hjemme. Det er roligere dager enn før. Jeg er jo også for lengst blitt bestefar.

Det kan være berikende også, å bli eldre. Man får et perspektiv som strekker seg utover ens egen tid i begge retninger. Ikke bare omfatter det barnebarnebarne levetid. Man begynner også å forstå sine egne foreldre og besteforeldre bedre, sier Willoch.

Han oppfordrer bestefedre om å ta sin rolle som omsorgsperson på alvor. I en tid med dobbeltarbeidende foreldre og mange oppløste familier, blir det viktig med bestemor og bestefar som trygge stabile omsorgsmennesker med tid til barnet.

Det er kanskje ikke så veldig morsomt å sitte i timevis og spille kort eller brettspill med en seksåring. Men man kan jo finne frem til barnet i seg selv. En gang i fortiden har man jo selv hatt mye moro med diverse spill.

Kåre Willoch er bestefar til fem barn i alderen tre til femten år.

-Det ble avisoverskrifter da du og Jan P. Syse for tretten år siden fikk et barnebarn med Downs syndrom. Har du lært mye av å få et barnebarn som er «annerledes»?

-Helt klart. Han er en flott gutt som trives på skolen i København der min datter arbeider. Jeg har fått et videre perspektiv på dette med menneskeverd, sier Willoch.

Han snakker varmt om familien. Om barnebarnebarne. Om hustruen Anne

Marie som har stått last og brast på både hjemmefronten og utefronten i mer enn et halvt hundre år. Om barna – Anne Kristine, Cecilie og Dag, som er henholdsvis psykolog, statsviter og siviløkonom.

-Vi stiller opp som barnevakt fra tid til annen. Småbarnsforeldre i dag har det jo så travelt. Det er morsomt å være sammen med barnebarne. I det hele kan jeg virkelig anbefale å bli bestefar!

Stortinget

Kåre Willoch har gode minner fra sin egen oppvekst på Bestum i Oslo. Han var yngst av tre brødre. Faren var utdannet til sjøoffiser og ble forretningsmann, moren var adjunkt.

Kåre Willoch var elleve år da tyskerne okkuperte Norge. Han ble stemplet som oppvigler og utvist fra skolen av en nazistisk skolepolitiker i fjorten dager på grunn av sine antinazistiske synspunkter. Etter krigen begynte han å studere sosialøkonomi samtidig som han ble aktiv i Den Konservative Studentforening. I 1951 ble han valgt inn i Oslo bystyre. Seks år senere hadde hans politiske karriere skutt fart og han ble innvalgt på Stortinget der han har tilbrakt trettito arbeidsår, hvis man regner med tiden i regjeringer.

Intervjuet finner sted i Stortingets personalrestaurant. Willoch rister på hodet når jeg spør om han daglig kommer innom. Han er ingen sjuende far i huset som kikker Erna Solberg eller andre partifeller over skulderen.

-Det er faktisk nokså sjelden jeg er innom Stortinget.

I løpet av intervjuet kommer to representanter ærbødig bukkende bortom med bøker de vil at Kåre Willoch skal signere. Willoch gjør det med et smil. Han har vært en offentlig person hele sitt voksne liv og synes det er hyggelig med positiv kontakt.

-Har du andre interesser enn politikken?

-Vi går som så mange på teater, konserter og utstillinger fra tid til

Kåre Willoch (78)

- Gift, far til tre og bestefar til fem
- Utdannet cand. oecon ved Universitetet i Oslo
- Stortingsrepresentant for Høyre 1957- 89.
- Formann i Høyre 1970 – 1974
- Statsminister 1981 – 1986 (etterfulgte og ble etterfulgt av Gro Harlem Brundtland)
- Fylkesmann i Oslo og Akershus 1989 – 1998
- Har skrevet en rekke bøker

annen og leser blader og bøker, saks- og skjønnlitteratur.

-Hva er det siste du leste?

-Jeg har akkurat lest Anne B. Ragde?

-Hun skriver godt, gjør hun ikke?

-Det var artige bøker, kanskje litt ytterliggående. Og, la meg se. Jeg har nettopp begynt på Kjell Askildsen igjen. Det er en gammel bok, da. Jeg grep den nokså tilfeldig fra bokhyllen. Han skriver meget godt og litt trist.

Nylig var vi i Moss og så en utstilling av Kai Fjell. Vi var budne fordi galleristen og jeg faktisk er tremenninger. Mine oldeforeldre på morssiden hadde 12 barn, som nesten alle fikk mange barn. Så jeg møter stadig nye tremenninger. Ellers liker vi å gå på kino. Dessverre har kinosjef Ingeborg Moræus Hanssen gått av med pensjon. Vi kjenner henne og kunne bare ringe og spørre hva vi burde se.

Miljøproblemer

Men det er politikk som er og blir den store tilbakevendende lidenskapen. Kåre Willoch er dypt bekymret over det han betegner som en utrolig lettsindighet i forhold til klodens miljøproblemer.

-Selv om CO2-utslippene i verden ble redusert med så mye som 60 prosent, ville det likevel ikke være nok til å stanse de ødeleggende forandringene av klimaet, sier Willoch. Han understreker at det for lengst er påvist at mange naturkatastrofer er påvirket av menneskeskapte forandringer i atmosfæren.

-Er det mulig å snu utviklingen?

-Det er mulig. Ta for eksempel bilene. Bilene i Japan bruker bare halvparten så mye drivstoff per mil som bilene i USA, og forurenser tilsvarende mindre. Skal man snu utviklingen, må politikerne ta i bruk sterkere virkemidler. En måte kunne være å legge om skattesystemet i retning av høye avgifter på forurensning, og gi bedre trygder og mer enn full kompensasjon ved lavere inntektsskatt. På den måten ville alle få sterkere motiver til å opptre miljøvennlig. Om det lar seg gjøre? Hindringene er populistisk vanetenkning.

Vi har spist og drukket kaffe. Møtet med Kåre Willoch går mot slutten. Jeg spør om det er noe han er spesielt stolt over å ha fått til i sin tid som statsminister.

- Det er neppe grunnlag for å regne en sak som så meget viktigere enn alt annet, Hvis jeg likevel skulle trekke frem noe spesielt, kunne det bli vårt lille bidrag i 1983 - 1984 til å bevare det samholdet i NATO som gjorde slutt på den kalde krigen. Det var ikke så enkelt etter at Arbeiderpartiet krevde at Norge skulle ta avstand fra deler av NATOs nedrustningsstrategi for atomvåpen. Vi lyktes likevel i å bevare Norges oppslutning om NATOs krav overfor Sovjetunionen og forhindre splittelse innad i NATO. Dermed ga vi vårt beskjedne bidrag til at NATO-politikken førte frem.

-Hva er hemmeligheten bak din vitalitet?

-Et regelmessig liv. Min kone passer på at vi spiser sunt, og vi prøver å få nok søvn og mosjon.

-Du tar tran?

-En skje tran om dagen. Jeg skyller den ned med litt melk.

-Jeg har hørt at da du kom tilbake fra en reise, måtte du hjemom for å ta tran før du dro i Stortinget.

- Nei du. Det stemmer nok ikke. Det var nok andre grunner også til at jeg ville hjemom. Men det er en god historie.

«I det hele kan jeg virkelig anbefale å bli bestefar.»

